

Ainevaldkond “Keel ja kirjandus”

1. Keele- ja kirjanduspädevus

KEHTESTATUD
Türi Põhikooli direktori
18.09.2020 käskkirjaga nr 12

Põhikooli lõpetaja:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana;
- 3) on omandanud põhiteadmised keelest ning õigekirjaoskuse;
- 4) on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust;
- 8) on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena;
- 9) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi;
- 10) suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) väärtustab ausust ja õiglust ning inimväärikat ja vastutustundelist käitumist;
- 12) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

2. Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassini, kirjandust 5.–9. klassini.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooli astmeti.

I kooliaste

Eesti keel – 19 nädalatundi Lisatund 2.klass eesti keel ja 3. klass eesti keel

II kooliaste

Eesti keel – 11 nädalatundi

Kirjandus – 4 nädalatundi

III kooliaste

Eesti - – 6 nädalatundi

Kirjandus – 6 nädalatundi

3. Ainevaldkonna kirjeldus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldusi. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeaineis. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.–4. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka

kirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelis- emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitlus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuulnud ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

4. Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Jrk	Üldpädevused	Ainevaldkondlikud tegevused
1.	Väärtuspädevus	Kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimine ja järgimine. Lugemis- ja kuulamistekstid, arutelud. Hõimupäevad, emakeelepäev
2.	Sotsiaalne pädevus	Rahvusliku kuuluvuse teadvustamine, sallivuse arendamine. Rahvakalendri tähtpäevade ja riigipühade

		tähistamine; teiste rahvaste kommetega tutvumine läbi eakohaste tekstide, filmide jms Teatrikülastused, muuseumid
3.	Enesemääratluspädevus	Iseenda tundmaõppimine, oma käitumisele ja tegevusele hinnangu andmine. Enda kirjeldamine, iseloomustamine; oma tööle hinnangu andmine. Loomekonkursid, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine
4.	Õpipädevus	Õpiharjumuse ja -oskuste kujundamine ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuse arendamine. Iseseisev, paaris- ja rühmatöö; Keskustepäevad, koolitused, olümpiaadid
5.	Suhtluspädevus	Eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamine. Põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamine, üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemine õpilaste vahel. Enda esitlemine; küsimuste esitamine ja neile vastamine, oma seisukoha rahumeelne selgitamine (väitlemine); perepäevad Kõnevõistlused, etluskonkursid, koolileht
6.	Matemaatikapädevus	Tekstist teabe (andmed, terminid, tegelased, tegevused, sündmused ning nende aeg ja koht) leidmine, analüüsimine/arutlemine, oma seisukoha põhjendamine, tabelitest andmete leidmine, andmete kandmine tabelisse Viktoriinid, mälumängud
7.	Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkusjulguse toetamine ja arendamine. Kaaslastele uute mängude õpetamine; dialoogide ja lühinäidendite väljamõtlemine ja esitamine; kooliüritustel esinemine; luule- ja jutuvõistlustel osalemine Ideekonkursid, reklaamikampaaniad, filmikonkursid
8.	Digipädevus	Digitehnoloogia kasutamine erinevate õpioskustearendamiseks, nt eri liiki tekstide (sh audiovisuaalse meedia) leidmine ja analüüs, saadud teabe rakendamine; tekstide digitaalne loomine ja vormistamine; digikeskkonna kasutamine turvaliselt ning igapäevaelu väärtuspõhimõtteid järgides; erinevate õpi- ja koostöökeskkonadade kasutamine; digitaalne sisuloomine (ettekanded, lühifilmid, fotokollaažid, ajaveebid jmt). Rühmatööd esitluste loomiseks, enesekontrollitestide, ristsõnade jmt loomine ja kasutamine, kuulutuste koostamine, III kooliastmes ettekannete ja uurimuste koostamine.

5. Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamise, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimedid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalsed tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajalooüldiste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalseid õppides omandatud teadmised ajaloo, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajalooüldiste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

6. Läbivad teemad

Valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on erineval määral silmas peetud kõiki õppekava läbivaid teemasid olenevalt kooliastmest, õppeaine spetsiifilisusest ja seostest ühe või teise läbiva teemaga. Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloomine. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemine valdkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õpeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Jrk nr	Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivat teemat	Ainevaldkondlikud tegevused
1.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Elukutsete tutvustamine; lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid õppimisest ja elukutsetest; vestlused ja arutelud; loovtööd; õppekäigud asutustesse; keskustepäev koos koolieelikutega Esseekonkurss koos karjääriõpetusega
2.	Keskkond ja jätkusuutlik areng	Lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid loodushoiust; vestlused ja arutelud; loovtööd; viktoriinid; õuetunnid; loodus- ja keskkonnateemalised kõnearendusmängud Plakatikonkurss
3.	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid kodanikualgatusest ja ettevõtlikkusest; vestlused ja arutelud; koolilaaatadeks reklaamide koostamine; koolilehte ja lasteajakirjadesse kirjutamine; viktoriinide koostamine; esinemisteks valmistumine Ideeturg, projektipäev
4.	Kultuuriline identiteet	Lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid eesti ja teiste rahvaste kultuuridest; vestlused ja arutelud; eesti muinasjuttude dramatiseeringud; rahvakalendri tähtpäevade ja riigipühade tähistamine; muuseumitunnid; teatri-, kontserdi- ja näitusekülastused Hõimupäevad, emakeelepäev, rahvakalender, regilaulukonkurss, rahvalike tantsude õpetamine, kontsertide külastused jms
5.	Teabekeskond	TV-st, ajalehtedest, raadiost uudiste kuulamine/vaatamine ja klassile kokkuvõtte tegemine; teatmeteostest/internetist info otsimine; raamatukogutunnid; laste(aja)kirjanduse lugemine Koolileht, blogimine, seinaleht
6.	Tehnoloogia ja innovatsioon	Internetist info otsimine; e-töölehtede täitmine; luuleesituse salvestamine; klassi blogi lugemine ja sissekannete lisamine Filmikonkurss, õppematerjalide koostamise konkurss, esitlused
7.	Tervis ja ohutus	Lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid tervisest ning tule-, vee- ja liiklusohutusest; vestlused ja

		arutelud; loovtööd; viktoriinid; õppekäikudel ohutusreeglite järgimine Esseekonkurss
8.	Väärtused ja kõlblus	Lugemis-, kuulamis- ja harjutustekstid väärtustest ja kõlblusest; vestlused ja arutelud; loovtööd; dramatiseeringud; teatrikülastused Hõimupäevad, emakeelepäev, viisakusnädal, külaliste kutsumine kooli, grupitööd ,koostöö T.O.R.E-ga, kontsertide külastused jms